

**НОМВОЖАҲОИ ТУРКӢ ВА
МАВҚЕИ ОНҲО ДАР
МИКРОТОПОНИМИЯИ ДЕҲАИ
ИМБЕФИ КӢҲИСТОНИ МАСҶОҲ**

**ТУРЕЦКИЕ НАЗВАНИЯ
И ИХ МЕСТО В
МИКРОТОПОНИМИКЕ СЕЛА
ИМБЕФИ В ГОРНОЙ МАТЧЕ**

**TURKISH NAMES AND
THEIR PLACE IN THE
MICROTOPONYMICS OF
THE VILLAGE OF IMBEF IN
MASTCHONI KUNI**

Одинаев Абдуманон Иброхимович,
дотсенти кафедраи забони тоҷикии МДТ
“ДДХ ба номи академик Б.Гафуров”
(Хуҷанд, Тоҷикистон)

Одинаев Абдуманон Иброхимович, канд.
филол. наук, доцент кафедры таджикского
языка ГОУ “ХГУ им. академика
Б. Гафурова” (Худжанд, Таджикистан)

Odinaev Abdumanon Ibrokhimovich, candidate of
Philology, associate professor of the all-University
department of the Tajik language, SEI “KhSU
named after academician B.Gafurov” (Khujand,
Tajikistan) **e-mail:** hammor@mail.ru

Дар қатори номвожаҳое, ки аз забонҳои тоҷикӣ ва суғдиву арабӣ манишар мегиранд, дар ҳудуди деҳаи Имбеф як гурӯҳ микротопонимҳое ба назар мерасанд, ки баромади туркӣ доранд. Мавқеи ин даста номҳои ҷуғрофӣ дар низоми микротопонимияи деҳаи мазкур мавриди баррасӣ ва арзёбӣ қарор гирифтааст. Дар қиёс бо маводи топонимикаи манотиқи дигари Тоҷикистон ва маълумоти фарҳангномаҳо чунин натиҷабардорӣ шудааст, ки номвожаҳои туркиро ба ду гурӯҳ тасниф намудан ба мақсад мувофиқ аст: якум номвожаҳое, ки барои аксар минтақаҳо муштарак ҳастанд; дуюм микротопонимҳое, ки бо омилҳои мухталиф дар низоми номвожаҳои ҷуғрофии ин минтақа мавқеъ пайдо намудаанд.

Калидвожаҳо: Кӯҳистони Масҷоҳ, деҳаи Имбеф, микротопонимҳо, номвожаҳои ҷуғрофӣ, калимаҳои туркӣ, мавзеъ, иқтибос, топонимика

Среди названий, бытующих на территории села Имбеф и происходящих из таджикского, согдийского и арабского языков, можно встретить группу микротопонимов тюркского происхождения. Рассмотрено и оценено место этой группы географических названий в системе микротопонимии данного села. В результате сопоставления с материалами топонимии других регионов Таджикистана и с данными культурных записей представлен вывод, что уместно разделить турецкие существительные на две группы: в первую группу отнесены существительные, которые являются общими для большинства регионов; во вторую – микротопонимы, которые обрели место в системе географических названий этого региона благодаря различным факторам.

Ключевые слова: Горная Матча, село Имбеф, микротопонимы, географические названия, турецкие слова, место, заимствование, топонимика

Among the names existing in the territory of the village of Imbef and originating from the Tajik, Sogdian and Arabic languages, one can find a group of microtoponyms of Turkic origin. The place of this group of geographical names in the microtoponymy system of this village is considered and assessed. As a result of comparison with toponymic materials of other regions of Tajikistan and with data from cultural records, the conclusion is presented that it is appropriate to divide Turkish nouns into two groups: the first group includes nouns that are common to most regions; the second group includes microtoponyms that have found a place in the system of geographical names of this region due to various factors.

Key-words: *Maschohi kuhi, Imbef village, micro-toponym, geographical anthroponyms, Turkish words, place, borrowings, toponymy*

Муҳаққиқон омилҳои зиёди аз як забон ба забони дигар вом шудани калимаҳои нишон додаанд, ки маъмултарини онҳо муносибатҳои иқтисодӣ, фарҳангӣ, сиёсӣ, дину оин, адабиёт ва тарҷумаву тафсири осори динӣ, адабӣ, илмиву таърихӣ, тасарруфкориву лашкаркашӣ ва ҳамсоязистиву пешрафти илму техника, арзи ҳастӣ намудани предмети ашъи нав ва монанди инҳо мебошанд. Агар мо аз ҳамин дидгоҳ ба аносири иқтибосии таркиби луғавии забони тоҷикӣ назар афканем, бароямон маълум мегардад, ки аксари вожаҳои арабӣ ба воситаи дини ислом, осори динӣ ва тарҷмаву тафсири онҳо вом шудаанд, ки дар сарғаҳи онҳо китоби Қуръон меистад. Ҳамчунин забоншиносон мадраса ва низоми таҳсили онро омили дигари таъсиррасон дар нуфуз пайдо намудани арабизимҳо дар забони тоҷикӣ қалам дод намудаанд, ки шоистаи эътиҳод аст, зеро тамоми сарчашмаҳои динӣ ва адабии муҳимме, ки аз рӯйи он таълим ҷараён мегирифт, бо забони арабӣ таълиф гардида ва ё аз он тарҷума шуда буданд.

Мусаллам аст, ки дар таркиби луғавии забони тоҷикӣ, ба ҷуз калимаҳои арабӣ, воҳидҳои луғавиеро дучор омадан мумкин аст, ки аз забонҳои туркӣ сарчашма мегиранд ва ин гурӯҳи вожаҳо дар натиҷаи тасарруфкориҳои туркони бодиянишин ва баъдан ҳамсоязистӣ бо ақвоми туркнаҷод арзи ҳастӣ намудаанд. Бояд тазаққур дод, ки ҳарчанд асрҳо инҷониб ҳамсоязистии тоҷикон ва ақвоми турк, минҷумла ўзбекҳо давом ёфта бошад ҳам, вале калимаҳои туркиасл дар забони тоҷикӣ ниҳоят кам мебошанд. Зеро ин мардуми бодиянишин, ки аз илму дониш ва китобу мактаб фарсахҳо дур буданд, наметавонистанд ба забони миллате, ки аз азал ҳастии ў бо қаламу ҳикмат сиришта шудааст, таъсири ҷашмрас дошта бошанд. Баръакс, таъсири забони тоҷикӣ ба забони қавму қабоили туркӣ шоистаи зикр аст, ки ин падида аз соҳибтамаддун будани миллати тоҷик гувоҳӣ медиҳад, ки тавонистааст забони ғосибонро дар назди тамаддуни худ ба зону нишонад.

Агар забоншиносон воридшавии лексикаи арабиرو ба забони тоҷикӣ пас аз омадани арабҳо, бевосита ба забони адабӣ қаламдод намуда бошанд, пас, дар масъалаи вомвожаҳои забонҳои туркӣ - ўзбекӣ ба ин назар ҳастанд, ки «аз забони ўзбекӣ ба воситаи манбаъҳои хаттӣ калимаҳо камтар қабул шудаанд» [7, с. 36]. Бояд зикр кард, ки ағлаби вожаҳои ўзбекӣ ва забонҳои дигари туркӣ, ки ба воситаи забони ўзбекӣ дохил шудаанд, асосан, тавассути забони гуфтугӯй, яъне дар натиҷаи ҳамсоязистии ин ду миллат ба забони тоҷикии адабӣ ворид гардидаанд. Дар ин раванд лашкаркашиву тасарруфкориҳои қавмҳои туркнаҷод ба қаламрави забони тоҷикии форсӣ низ таъсири босазое гузоштааст.

Мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки калимаҳои иқтибосӣ, дар баробари забони мутадовил, ба низоми топонимикаи манотиқи мухталиф таъсири худро расонидаанд, ки маводи ҷамъомада аз ғушаву канори гуногуни Тоҷикистон, сӣҳатии андешаи моро таъйид мекунанд. Зимни аз назар гузаронидани осори таҳқиқӣ доир ба топонимика маълум мегардад, ки як қисми андаки номвожаҳои ҷуғрофиро аносири луғавие ташкил медиҳанд, ки аз забонҳои туркӣ сарчашма мегиранд. Маводи топонимӣ нишон медиҳад номвожаҳое, ки баромади туркӣ доранд, асосан микротопоним ҳастанд. Зеро микротопонимҳо назар ба топонимҳо ноустувор буда, нисбатан зуд ба тағйирот дучор мешаванд ва номвожаҳои туркие, ки дар системаи топонимикаи Тоҷикистон ба назар мерасанд, ба ҷои ҷойвожаҳои қадима гузошта шудаанд.

Мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, вақте калимаҳои як забон ба забони дигар иқтибос гардида, ба табиати он мувофиқ мешаванд ва тадриҷан мавқеъ пайдо мекунанд, таъсири онҳо на танҳо ба таркиби луғавӣ ва осори адабӣ ҷашмрас мегардад, балки низоми ономастика, минҷумла топонимика наметавонад аз ин таъсирпазирӣ барканор бошад.

Ҳарчанд калимаҳои туркӣ - ўзбекӣ дар забони тоҷикии адабӣ нисбат ба аносири иқтибосии арабӣ андак бошанд ҳам, онҳоро дар низоми номвожаҳои ҷуғрофӣ дучор омадан мумкин аст. Агар дар таркиби номвожаҳои ҷуғрофӣ манотиқе, ки туркнажодон зиндагӣ доранд калимаҳои туркӣ – ўзбекӣ бештар мавриди истифода қарор гирифта бошанд, дар маконҳое, ки аксарияти аҳолиро тоҷикон ташкил мекунанд, ин гурӯҳ вожаҳо ба нудрат дучор меоянд.

Низоми номвожаҳои ҷуғрофӣ Кӯҳистони Масҷох, минҷумла деҳаи Имбеф, аз таъсири унсурҳои луғавии туркӣ- ўзбекӣ дар қанор набуда, дар ниҳоят кам бошад ҳам, онҳоро дучор омадан мумкин аст.

Муҳаққиқони бахши топонимҳои Тоҷикистон, аз ҷумла, профессорон А.Хромов, Р.Додихудоев, Ш.Исмоилов ва О.Маҳмадҷонов номвожаҳои туркиро аз рӯи сохташон ва бо дарназардошти мансубияти забонии онҳо ба се гурӯҳ тасниф кардаанд: 1) топонимҳои соф туркӣ (Қазнок, Қалавур, Оқтош, Тошқурғон, Янгиқурғон ва ғ.); 2) топонимҳои омехта (дузабона) (Санғайроқ, Зўртумшук, Қашқакўҳ, Лолакул, Одамтош, Арчабулоқ, Ўруқдара ва ғ.); 3) топоним-ибораҳои омехта (Дарёи Ишкина, Ёурти Қалон, Кӯҳи Қушлич ва ғ.) [3, с. 84-87; 8, с. 12-13; 9, с. 96-100; 12, с. 54-55].

Мусаллам аст, ки вақте мо дар бораи иртиботи забону таърих суҳан ба миён меоварем, аввалин нуктае, ки дар зехнамон пайдо мешавад, номвожаҳои ҷуғрофӣ ва дар низоми худ таҷассум намудани баъзе хусусиятҳои этникӣ, урфу одат, дидгоҳу тафаккур, ҷаҳонбиниву эътиқоди соҳибони забон ва бахше аз таърихи халқу миллатҳо мебошад.

Агар мо аз ин дидгоҳ ба системаи микротопонимияи деҳаи Имбеф, ки дар мавзеи Тағоби Обурдани ноҳияи Кӯҳистони Масҷох воқеъ аст, назар афканем, маълум мешавад, ки дар ин ҳазинаи бузурги номақшӯф номвожаҳои зиёде ҳифозат шудаанд, ки аз ҷиҳати баромади забонӣ мансуб ба забонҳои форсии тоҷикӣ, суғдӣ - яғнобӣ, арабӣ ва туркӣ мебошанд. Андешаи забоншинос Б.Алиева доир ба ин масъала қобили таваҷҷуҳ аст, ки ҷунин менигорад: «топонимияи водии Зарафшон аз вожаҳои эронии шарқӣ, форсӣ, арабӣ ва туркӣ шакл гирифтаанд, ки теъдоди номҳои арабӣ ва туркӣ хеле камтар буда, онҳо асосан дар қуруни баъдӣ пайдо шудаанд. Баъзе номҳои туркӣ тарҷумаи номҳои пешини суғдӣ мебошанд» [3, с. 75-76]. Дар ҳақиқат ин андешаи Б.Алиев дорои асоси илмӣ ва мантиқи қавӣ мебошад, зеро минтақаи водии Зарафшон, ки Кӯҳистони Масҷох дар сарғаҳи он қарор дорад, бо эътирофи аҳли таҳқиқ, замоне қаламрави забони суғдӣ буда, аз ин лиҳоз нуфузи забонҳои туркиву арабӣ дар системаи номвожаҳои ҷуғрофӣ он нисбат ба форсии тоҷикӣ ва суғдиву яғнобӣ камтар мебошад.

Бояд зикр кард, ки номвожаҳои туркиасли деҳаи Имбеф ҳам дар алоҳидагӣ ва ҳам дар дохили микротопонимҳои мураккаб ба назар мерасанд. Микротопонимҳои иқтибосии туркӣ дар минтақа нисбатан кам буда, шаҳодат аз он медиҳанд, ки дар ин минтақа ҳеҷ вақт қавму қобилии тукрӣ умр ба сар набурдаанд ва онҳо номвожаҳои зерин мебошанд:

1. **Қишлоқ** калимаи туркӣ буда, дар луғат «ҷои гарм, ки дар зимистон дар он ҷо ба сар баранд ва деҳа» [11, 2, с. 685] маънидод шудааст. Ба ғайр аз он ки ин калима дар Кӯҳистони Масҷох ба маънии «деҳа» фаровон қорбаст мешавад, ҳамчун микротопоним истифодаи он низ дар деҳаи Ревомутки Садаи Миёнаи Кӯҳистони Масҷох ба назар расид. Ба андешаи мо, сабаби **Қишлоқ** ном гирифтани мавзеи мазкур ҷунин аст, ки мардум ҳар сол чанд моҳ умри худро дар он мавзеъ мегузарониданд ва он ҷойро деҳаи дувуми худ медонистанд.

Номвожашинос О.Маҳмадҷонов зимни баррасии унсури маконсозии «-лоқ» бо таъя ба «Ғиёс-ул-луғот» асли вожаи «қишлоқ»-ро «қишт» ва «лоҳ» дониста, маънии онро «ҷое, ки қишт менамоянд» навиштааст [9, с. 100], ки баҳсбарангез буда, таҳқиқ ва пажӯҳиши амиқро тақзо менамояд.

Номвожаи туркии **қишлоқ**, ки дар системаи номвожаҳои ҷуғрофӣ Тоҷикистон бисёр маъмул мебошад, доираи истифодаи ниҳоят густурда дошта, ҳатто дар минтақаҳое, ки

таърихан ҳеҷ вақт туркнажодон он ҷо сукунат надоштаанд, истифодаи ин унсур ба назар мерасад. Ин номвожа чунон ба касарат истифода мешавад, ки дар аксари деҳоти Кӯҳистони Масҷох на ҳамчун исми ҷинс, балки дар низоми микротопонимия, дар алоҳидагӣ ва дар таркиби номҳои маҳаллу мавзё ва ҷароғоҳ ба кор рафтааст. Бо дарназардошти серистеъмол будан, баъзе шоирону нависандагон онро ба ҷои калимаҳои тоҷикии **рустову деҳа** дар осори хеш мавриди истифода қарор додаанд. Чунонки Бозор Собир дар зимни рубоиеҳои худ борҳо онро ба кор бурдааст: «**Қишлоқаки** кӯдакии тиллоии ман»; «**Қишлоқаки** ман бӯйи чапотӣ дорад»; «**Қишлоқаки** ман пушти маро кас нагирифт»; «**Қишлокии** хоксор буд модари ман» ва ғайра сикҳати андешаи моро тасбит месозанд.

2. **Қутан** калимаи туркӣ ва яке аз серистеъмолтарин номвожа дар минтақаи мавриди назар буда, ҷойи гирбасти молхобравро меғуянд. Баромади туркӣ доштани ин вожаҳо топонимшиносон зикр намуда, таъкид мекунанд, ки дар манотиқи мухталифи ҷумҳурии истифодаи фаровони он ба назар мерасад [9, с. 105].

Дар ҳақиқат, ин вожа доираи истифодаи густурда дошта, дар низмои топонимикаи манотиқи мухталиф зиёд ба назар мерасад. Дар ҳудуди деҳаи Имбеф вожаи қутан дар таркиби номвожаҳои зерин ба назар расид, ки аз серистеъмол будани он шаҳодат медиҳанд: **Қутани Мирбадал**, **Қутани Қароғушхуна**, **Қутани Сари Гардан**, **Қутани Варҷукот**, **Қутани Селак**, **Қутани Турқун**, **Қутанои Хайрак**, **Қутани Мирзобадал**.

3. **Сой** - ин номвожа дар водии Зарафшон ва берун аз он доираи истифодаи густурада дошта, махсусан дар системаи номвожаҳои ҷуғрофӣ унсурӣ ғаъл ба шумор меравад, ки бо истифода аз он микротопонимҳои зиёде шакл гирифтаанд. Муҳаққиқоне, ки ба ҷамъоварӣ ва таҳлилу баррасии номвожаҳои ҷуғрофӣ сарукордоранд, мавҷудияти онро дар ғушаву канори мухталиф ба қайд гирифтаанд. Чунонки профессор Ҷ.Алими аз мавҷудияти номвожаи сой дар минтақаи Кӯлоб хабар дода, онро «дара, дарёча, пастхамӣ» маънидод намудааст, ҳамчунин дар таъя ба китоби «Древнетюркский словарь» дар забони туркии қадим ба маънии «сангзорӣ ва вулкони пайдо шуда; ҳамвории биёбон» қорбасти шуданаширо таъкид карда, дар асоси маълумоти фарҳанги «Узбекского- русский словарь» дар забони муносири ўзбакӣ ба маънии 1) сой, дарёчаи кӯҳӣ, ҷӯй; 2) сой, дарае, ки аз он ҷо об ҷорӣ мешавад, истеъмол шуданаширо зикр кардааст [2, с. 160].

Дар «Фарҳанги тафсирии забони тоҷикӣ» вожаи **сой** ҳамчун воҳиди гуфтугӯӣ бо ду маънӣ омадааст: 1. наҳр, ҷӯи қалон, ҷӯйбор. 2. маҷро, селроҳа, ҷарӣ [11, ҷ.2. с.258], аммо баромади забонӣ, яъне туркӣ будани он зикр нашудааст. Муаллифи «Фарҳанги Доро» бошад, «сой»-ро «рӯди кӯҳӣ; рӯди хурде, ки аз дара ҷорӣ шуда, ба дарё ё рӯди қалон омада мерезад» маънидод намуда, дар тавзеҳи он зикр намудааст, ки «сой», ки вожаи туркист, аз қадим дар гуфтори тоҷикӣ роиҷ будааст; ҳамаи сойҳо номи доранд... Чунин номвожаҳои таркибӣ ҳар яке баробар бо мафҳуми саросарии як дара, тағоб ё сангобро ифода мекунанд [6, с. 416-417]. Ин номвожа ҳамчун номи мавзё дар ҳудуди деҳаи Имбеф дар се маврид дар таркиби микротопоними мураккаб ва компаненти ибораи изофӣ ба назар расид: **Ғуρφасой**, **Сойи Корвин**, **Сойи Ғувинд**.

Дар минтақаи мавриди паҷуҳиш ду антропотопоним (номи мавзёеҳое, ки бо истифода аз исми шахс ташаккул ёфтаанд)-е ба назар расид, ки ҷузъҳои онҳо баромадӣ туркӣ - ўзбекӣ доранд. Яке аз онҳо **Нови Бег**, ки нов калимаи сӯғдӣ буда, Бег аз забони туркӣ маншаъ мегирад. Номшинос О.Ғафуров антропоними **Бекро** шарҳу баррасӣ намуда, баромади туркӣ доштани онро таъкид менамояд ва зикр мекунанд, ки «дар байни мардуми туркнажод **бек**, ё **бей**, **бий** гуфта пешвои қабила, сардори дастаи қалони ҷангварон ва умуман сарлашкар, наздикони хон ва аёну ашрофи туркнажодони давлатро меноманд» [4, с. 37]. Микротопоними дигар **Мури Тошмаҳмад** аст, ки дар қолаби ибораи изофӣ омада компаненти дуоми он ўзбекӣ+арабӣ мебошад. Муаллифи китоби «Маънои ҳазору як ном»

зикр мекунад, ки «тош дар забони ӯзбекӣ ба маънии «санг» омада, маънии маҷозии он «маҳкам» мебошад» [4, с. 131] ва ҳамчунин дар таркиби номҳои мураккаби мардона ва занона қорбасти гардидани унсури «тош»-ро қайд намудааст.

Ғайр аз номвожаҳое, ки зикр гардид, боз дар ҳудуди ин деҳа микротопониме ба назар расид, ки як ҷузъаш тукрӣ буда, қисмати дигари он тоҷикӣ мебошад. Ин номвожа **Қароғушхона** аст, ки аз ду ҷузъ - **қароғуш (қароқуш)** ва **хона** иборат мебошад. **Қароқуш** дар луғат ба маънии уқоби сиёҳ, аспӣ сиёҳӣ даванда, аспӣ сиёҳмушкини бодпо [11, 1, с. 668] омадааст. Дар ин номвожа **қароқуш** ба маънии уқоби сиёҳ қорбасти шудааст, ки дар ғӯиши мардуми Қухистони Масҷох уқобро ҷунин ном мебаранд. Бо истифода аз ин номвожа ду микротопоним дар қолаби ибораи изофӣ ташаккул ёфтаанд: Шахи **Қароғушхуна**, Қутани **Қароғушхуна**.

Микротопонимҳои тукрии рустои мазкури Қӯҳистони Масҷох аз он шаҳодат медиҳанд, ки ҳатто забони мардуми дурдастарин манотиқ ҳам наметавонад аз таъсири забонҳои дигар барканор бошад. Номвожаҳои зикршуда бори дигар собит сохтанд, ки дар баробари калимаҳои аслии дар низомии топонимияи ин деҳа вожаҳои иқтибосӣ низ назаррас мебошанд. Зеро ин унсурҳои луғавӣ дар ибтидо ба забони сокинони ин минтақа ворид гардида, бо гузашти замони муайян ва тадриҷан ба системаи микротопонимияи он ворид шудаанд. Маҷдудияти онҳо собит менамояд, ки ҳатто ғӯиши сокинони манотиқи дурдаст ҳам наметавонад аз таъсири вуруди унсурҳои луғавии забонҳои муҳталиф барканор бошад.

Зикри ин нукта ба назар муҳим менамояд, ки ҳарчанд таърихан ягон қавму қабилаи туркнажодон дар сарғаҳи Зарафшон, аз ҷумла Қӯҳистони Масҷох зиндагӣ накарда бошанд ҳам, вале дар системаи микротопонимияи он баъзе номвожаҳоеро дучор омадан мумкин аст, ки ба забонҳои туркӣ алоқамандӣ дорад. Ин падида аз он ҷо сарчашма мегирад, ки ақвоми турк дар фасли тобистон, бо истифода аз шароити мусоид барои қорво, муваққатан барои қаронидани рамаи худ машғул мешуданд, ки то ҳанӯз мо номвожаҳои ҷуғрофиеро дучор меоем, ки баромади туркӣ доранд. Барои далели ин гуфта метавон чанд микротопоними туркии минтақаи Яғнобро далел овард. Азбаски шароити табиӣи Яғноб барои қорводорӣ дар фасли тобистон нисбат ба Қӯҳистони Масҷох мусоидтар аст, номвожаҳои туркӣ дар системаи топонимикаи он нисбатан фаровон ба назар мерасад, ки номвожаҳои Пули Қирғиз, Чашми Ўзбек [13, с. 71] ва Қирғизраҳа [13, с.77] дуруст будани андешаи моро собит менамоянд. Дар системаи номвожаҳои ҷуғрофии Яғноб ба назар расидани калимаҳои туркӣ – ӯзбекӣ дар ҳолист, ки ин минтақа қаламрави забони суғдӣ буда, то кунун суғднажодон – яғнобиҳо дар он ҷо сукунад доранд, яъне дар ягон давраи замони қавму қабилаи туркӣ он ҷо умр ба сар набурдаанд.

Дар мавриди пайдоиши номвожаҳои туркии деҳаи Имбеф зикри ин нукта ба назар муҳим менамояд, ки туркнажодон дар ин макон зиндагӣ накарда бошанд ҳам, вале аз ҳудуди ин русто барои гузаштан ба минтақаи Яғноб ҳамчун гузаргоҳ истифода кардаанд ва шояд ин омил боси ба вучуд омадани микротопонимҳои туркӣ-ӯзбекӣ гардида бошад. Ҳамчунин, аксари ин номҳои туркӣ барои ҳамаи деҳоти сарғаҳи Зарафшон ва минтақаҳои дигар тоҷикнишини Тоҷикистон муштарак мебошанд.

ПАЙНАВИШТ:

1. Абдулов К. Дар ин дунё. Ҷилди 12: Масҷох. Китоби аввал/ К. Абдулов. - Душанбе: Адиб, 2006. – 1207 с.
2. Алимӣ Ҷ. Топонимикаи минтақаи Қӯлоб (тадқиқи таърихӣ – забониносии)/ Ҷ. Алимӣ. - Душанбе: Андалеб, 2015. – 448 с.

3. Алиев, Б. Пасванди -if дар номҳои ҷуғрофии водии Зарафшон /Б.Алиев // Номаи Паҷӯҳишгоҳ. Фаслномаи Паҷӯҳишгоҳи эроншиносӣ. Соли чаҳорум, шумораи шашум. – Душанбе, 2004. – С. 75-80.
4. Гафуров О. Маънои ҳазору як ном/ О. Гафуров. – Душанбе: Маориф, 1987. - 176 саҳ.
5. Додихудоев, Р.Х. Памирская микротопонимия (исследование и материалы)/ Р.Х. Додихудоев. – Душанбе, 1975. – 165 с.
6. Доро Насот. Фарҳанги Доро/ Н. Доро. – Душанбе: Пайванд, 2012. – 608 с.
7. Забони адабии ҳозираи тоҷик. Қисми 1. – Душанбе: Маориф, 1982. – 462 с.
8. Исмоилов, Ш. Таҳлили лингвистии топонимҳо/ Ш.Исмоилов. – Душанбе, 1974. – 70 с.
9. Маҳмадҷонов О.О. Топонимия ва микротопонимияи қисмати шимоли водии Ҳисор/ О. Маҳмадҷонов. – Душанбе: Шӯҷоиён, 2010. – 228 саҳ.
10. Фарҳанги забони тоҷикӣ. Ҷилди 1. – Москва: СЭ, 1969. - 952с.; Ҷилди 2. - Москва: СЭ, 1969. – 948 с.
11. Фарҳанги тафсирии забони тоҷикӣ. Ҷилди 1. - Душанбе, 2008. – 949 с.; Ҷилди 2. - Душанбе, 2008. – 944 с.
12. Хромов, А.Л. Историко-лингвистическое исследование Ягноба и Верхнего Зеравшана: автореф... дис. д-ра филол. наук / А.Л. Хромов. – Душанбе, 1970. – 63 с.
13. Хромов А.Л. Очерки по топонимии и микротопонимии Таджикистана/ А.Л. Хромов. - Душанбе: Ирфон, 1975. – 88 с.

REFERENCES:

1. Abdulov K. In this World. V.12: Mastchoh. Book 1/ K.Abdulov. - Dushanbe: Adib, 2006. – 1207 pp.
2. Alimi J. Toponymy of Kulyab Region (historico-linguistic research)/ J. Alimi.- Dushanbe: Andaleb, 2015. – 448 pp.
3. Aliyev, B. The suffix -if in the geographical anthroponyms of the Zarafshan valley/ B. Aliyev.// Research Institute. Journal of the Research Institute of Iranian Studies. Fourth year, sixth issue. - Dushanbe, 2004.- PP.75-80
4. Gafurov O. The Meaning of a Thousand and One Names/ O. Gafurov.- Dushanbe: Maorif, 1987.-176 pp.
5. Dodikhudoev, R.Kh. Pamir Micro-Toponymy (research and materials) / R.Kh. Dodikhudoev. - Dushanbe, 1975. - 165 pp.
6. Doro Najot. Doro dictionary / N. Doro. - Dushanbe: Paivand, 2012. - 608 pp.
7. Modern Tajik Literary Language. Part 1. - Dushanbe: Enlightenment, 1982. - 462 pp.
8. Ismoilov, Sh. Linguistic Analysis of Toponyms / Sh. Ismoilov. - Dushanbe, 1974. - 70 pp.
9. Mahmadjonov O.O. Toponymy and Micro-Toponymy of the Northern Part of the Hisor Valley / O. Mahmadjonov. - Dushanbe: Shujoiyon, 2010.-228 pp.
10. The dictionary of Tajik language. V.1. - M.: SE, 1969. - 952 pp.; V.2. - M.: SE, 1969. - 948 pp.
11. Interpretation dictionary of the Tajik language. V.1. - Dushanbe, 2008. -949 pp.; V.2. - Dushanbe, 2008. - 944 pp.
12. Khromov, A.L. Historico-linguistic study of Yagnob and Upper Zeravshan / A.L. Khromov: synopsis of doctoral dissertation in philology. - Dushanbe, 1970. - 63 pp.
13. Khromov A.L. Essay on toponymy and micro-toponymy of Tajikistan/ A.L. Khromov. - Dushanbe: Irfon, 1975. – 88 pp.